

NOTAT

Innspill til stortingsmelding om dyrevelferd – kampen mot lakselus i et velferdsperspektiv og litt om leppefisk

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) viser til ønske fra Nærings og Fiskeridepartementet 26. juni d.å. om innspill til arbeidet med stortingsmelding om dyrevelferd (deres ref. 23/4428-12). NJFF deltok på innspillmøte under Aqua Nor, hvor tema var kampen mot lakselus i et velferdsperspektiv. Vi har tidligere (bl.a. 2. september 2022) levert innspill som tar for seg flere tema enn de oppdrettsrelaterte. Disse forutsetter vi uavhengig av dette innspillet at tas med i arbeide med meldinga. Vi fokuserer her kun på de oppdrettsrelaterte utfordringene knyttet til villfiskens velferd. Det er erkjente utfordringer knyttet til oppdrettsfiskens dyrevelferd men vår fokus er på villfisken. I det følgende ønsker vi å kommentere oppdrettsinduserte dyrevelferdsutfordringer pga lakselus på villfisk og utfordringer knyttet til bruk av villfanget fisk brukt som «rensefisk». Vi mener begge disse temaene er relevante å inkludere i en ny stortingsmelding om dyrevelferd.

Lakselus og eventuelt andre kommende utfordringer pga parasitter og sykdom på villfisk

Villfisk utsettes for et stort og unaturlig smittepress fra virus, bakterier og parasitter fra oppdrettsfisk. Særlig er kunnskapen stor mht lakselusas negative effekter for sjørret og laks. Ofte er fokus på bestandsreduksjon som følge av dødelighet under smoltutvandring og effekter av tidlig tilbakevandrende sjørret til estuarier. NJFF mener at en i like stor grad må se hen til den lidelsen denne menneskeskapte påvirkning har mht velferden til de hundretusener av individer som rammes av lakseluspåslag. Ofte leder påslaget til død, men også for den fisken som overlever vesentlige påslag er effekten ofte svært negativ mht å gjennomføre en naturlig livssyklus.

Den negative effekten fra særlig lakselus skyldes den dominerende driftsformen innen fiskeoppdrett. Det benyttes primært åpne merder, med en enorm mengde vertsdyr sammenlignet med det som ville vært naturlig uten oppdrett til stede. Villfisken påføres gjennom dette en belastning som gir dårlig dyrevelferd.

Det er åpenbare utfordringer med lakselusbehandling av oppdrettslaks, men der oppdrettslaksen tross alt behandles mot lakselus, er vill laksefisk ubeskyttet.

Påvirkningen er godt dokumentert (se f.eks. [Vurdering av lakselusindusert villfiskdødelighet](#) , [Fiskehelse rapporten 2022](#) og [VRL-Rapport nr. 17](#)).

Norske myndigheter støtter i praksis opp om dårlig dyrevelferd gjennom trafikklysordningen. Ordningen tillater svært høy dødelighet på vill laksesmolt på grunn av lakselus alene. Inntil 30% av smolten kan i dag dø før en vurderer at en må gjøre noe for å redusere utfordringen. Noe slikt ville en antagelig aldri ha tillatt i en landbasert næring.

Dette skjer i en situasjon hvor en både fra myndighetene og næringen mener at en dødelighet i merdene på ca 15% er alt for høyt til at det kan forsvares. En mener at en her bør søke å kanskje komme ned på om lag 5% dødelighet. NJFF mener ambisjonsnivået burde være minst like høyt på villfiskens vegne. Villfisken burde vært helt skjermet, så det logiske hadde vært om en søkte mot 0% oppdrettsindusert dødelighet på villfiskebestander.

Det er uklart for oss hvor grensen går, og hvor langt fra denne en er, men NJFF vil tro oppdrettsindustri i dag også mht villfisk bryter med dyrevelferdslovens §3, der det heter at «Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare og unødige påkjenninger og belastninger».

NJFF ber om at en ny dyrevelferdsmelding også ivaretar villfisken, og at en anbefaler å snarlig gå mot en situasjon hvor en bryter smittekjeden mellom oppdrettsfisk og villfisk. Dersom villfisken i oppdrettsintensive områder skal få bedre overlevelse og velferd må oppdrettsfiskens fores opp i anlegg som forhindrer fri flyt av parasitter og patogener ut (og inn) av merdene. Dette vil gagne både villfisk og oppdrettsfisk.

Uttesting i kommersiell skala har vist at oppdrettslaks kan produseres i lukkede/semilukkede anlegg i sjø, uten utslipp av lakselusegg/lakseluslarver. NJFF mener en overgang til lukkede anlegg pt synes å være den eneste rette veien å gå dersom en skal sikre både de ville laksefiskenes langsiktige overlevelse og i denne sammenheng, å unngå redusert dyrevelferd som følge av oppdrettsindusert lakseluspåslag

Villfangede leppefisk til bruk som rensefisk

Rensefisk er i denne konteksten en samlebetegnelse på leppefisk og rognkjeks som skal spise lakselus festet til laksen. Leppefisken fanges i stor grad i teiner langs kysten i Sør-Norge og transporteres til brukerstedet, mens rognkjeks oppdrettes for utsetting i merdene. Totalt tillates det at det fanges ca 18 millioner vill leppefisk årlig.

Veterinærmiljøene har helt riktig påpekt urimeligheten i å benytte rensefisk. Særlig mht dyrevelferd, men også med begrunnelse i at effekten ved bruk er svært marginal i forhold til det enorme forbruket av individer. Under innspillmøtet under Aqua Nor 2023 oppfattet NJFF ingen fra forvaltning eller fagmiljøer som forsvarte bruken av «rensefisk» eller mente at dyrevelferden var tilstrekkelig god.

Når en bruker et så enormt antall individer synes det også særlig bekymringsverdig at en faglig sett ikke kan vise til at en har ønsket effekt av bruken. Enkelte oppdrettere mener å ha effekt, men evidens for dette foreligger i svært liten grad. Evidens for at effekten i beste fall er nokså begrenset synes derimot etter hvert som nokså sterk.

Fordi rensefiskene ikke kan behandles, dør de ofte av sykdom, når laksen likevel må lakselusbehandles, eller de blir jaget og spist av laksen i merdene. Resultatet er at praktisk talt alle de cirka 40 millioner rensefiskindivider som brukes i norske oppdrettsmerder per år dør – oppdrettede som villfangede. NJFF mener at dette er en uholdbar situasjon. Primært på grunn av de økologiske effektene en kan få ved å ta ut så store mengder av leppefiskarter med svært særegen og sårbar livshistorie, men i like stor grad på grunn av den visse død en sender dem ut i uten at det synes å kunne forsvares ut fra deres effektivitet som lakselus-spisere.

Om noe, så er det positivt at bruken har gått noe ned de siste par åra. Denne nedgangen gjenspeiler, ifølge [Fiskehelse rapporten 2022](#), utsagnene til fiskehelsepersonell som oppgir at rensefisken brukes i mindre grad enn tidligere, eller at bruken er i ferd med å avvikles, grunnet rensefiskens helse og velferdsutfordringer. Fiskehelse rapporten gir ellers en god beskrivelse av de utfordringene som følger med bruk av villfanget «rensefisk», samt den nokså tvilsomme effekten av å opprettholde denne bruken.

NJFF mener en i stortingsmeldingen må se nærmere på formålstjenligheten mht bruk av rensefiske generelt, og villfanget leppefisk som rensefisk spesielt. NJFF mener særlig at en umiddelbart må fase ut bruk av villfanget «rensefisk», både p.g.a. utfordringer mht dyrevelferd og de negative økologiske og genetiske effektene av et så stort uttak av individer.

Hvalstad 1. september 2023